

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Óvodapedagógus szak

Lackfi János meséinek felhasználása óvodai környezetben
Lackfi János Dombontúli mesék című művének feldolgozása a Jenői
Hétmérőföldes Óvodában

Belső konzulens: Nagyné Mandl Erika
egyetemi docens

Készítette: Horváth Emese
VUAMCQ
nappali

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi intézet

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezető.....	2
1.1. A dolgozat célja	2
1.1.1. Vizsgálati kérdések	4
1.1.2. Alkalmazott módszerek.....	4
1.1.3. Minta	5
1.1.4. Eszközök	5
1.1.5. Adatfelvétel	5
1.1.6. Várható eredmények	5
1.1.7. Elemzés	6
1.1.8. Időbeli tervezés	6
2. A mese és a kortárs mesék szerepe az óvodai anyanyelvi nevelésben	7
2.1. A mese szerepe az óvodai nevelésben	7
2.2. A kortárs mesék jellegzetességei	10
3. Lackfi János: Dombontúli mesék.....	13
3.1. Lackfi János munkássága	13
3.2. Dombontúli mesék.....	14
3.3. A Dombontúli mesék három kiválasztott kötetének elemzése (karakterek, helyszínek, nyelvezet, illusztráció).....	18
3.3.1. Álom pince és citromos arcvíz	18
3.3.2. Hangyatozás és plüsstámadás	19
3.3.3. Se pipogyák, se nyámnyilák.....	20
3.3.4. Se pipogyák, se nyámnyilák című epizód óvodai felhasználása	21
3.3.5. Reflexió	24
4. A kortárs mesék az óvodában című kérdőív elemzése	26
5. Összegzés	33
6. Felhasznált irodalom	34
7. Ábra és illusztráció jegyzék	36
8. Illusztrációk.....	37
9. Mellékletek	38
9.1. 1. számú melléklet	38

1. Bevezető

Szakdolgozatom választott téma alapján készül el, mely végül a Lackfi János meséinek felhasználása óvodai környezetben címet kapta. Miközben a témák között kutattam, megakadt a tekintetem ezen a címen, és elgondolkodtam, hogy eddig mindig csak a régi klasszikus mesékkal foglalkoztam. Gyermekkorom óta a világ sokat változott, ezért úgy gondoltam, hogy érdemes lenne a modern írók munkásságát is szemügyre venni, hátha rátalálok olyan művekre, amiket a későbbi munkám során majd fel tudok használni.

Lackfi János korunk legismertebb modern meseírói közé tartozik. Elsőként egy versével ismerkedtem meg, amelynek olvasása során már betekintést nyerhettem stílusába, kedvelt témáiba. Számomra érthető és humoros, néhol pedig mintha a gyermekek bőrébe bújva szólalna meg a versben. Ezen stílusjegyek alapján úgy döntöttem, hogy szeretném még jobban megismerni a munkásságát, ezáltal pedig a műveibe még nagyobb betekintést nyerni, ezen belül is a meséi világába.

Továbbá azt is szeretném még tudni, hogy az óvodákban mennyire szeretik használni a modern meséket, műveket. Eddig inkább klasszikusokkal találkoztam, ha mesélésre került a sor. Később, ha már álláskeresőbe kezdek, a kutatásaim alapján már tudni fogom, hogy a megkérdezettek közül melyik intézmények nyitottabbak a kortárs írók munkássága felé. Persze az ezzel kapcsolatos véleményeket később nemcsak a mesék, hanem a versek, énekek, mondókák terén is szeretném megismerni. Úgy vélem, a mai felgyorsult és modernizálódott világban nem árt, ha óvodapedagógusként egy-két modern alkotást is beviszünk a csoportunkba, hiszen lehet, hogy az ebben a világban szocializálódott gyermekek már jobban tudnak azonosulni ezen művekkel.

1.1. A dolgozat célja

Dolgozatomban elsősorban Lackfi János munkásságát szeretném megismerni, ebben nagy segítséget jelent nekem Nagy Gábor A zakatoló versírógép, avagy töprengés a Lackfi-jelenségen című cikke, amely a Hitelszemle folyóirat 2018-as számában jelent meg. (Nagy 2018). A dolgozat elején tisztázni szeretném a mese fogalmát. A mese elméleti kérdéseivel ma már számos kutató foglalkozik, s az egyre igényesebb meseelemzésekben a szerzők kiemelik, hogy változó világunkban a mesék is folyamatosan változnak. Petres Csizmadia Gabriella Fejezetek a gyermek- és ifjúsági irodalomból című oktatási segédlete is ezzel foglalkozik, melyet a Nyitra című folyóirat adott ki 2015-ben, bemutatja nekünk a gyermek és

ifjúsági irodalmat. (Petres Csizmadia 2015). Már a legelején definiálja a gyermekirodalmat, s e meghatározását egy Kiss Judit Ágnes költőtől vett idézettel támasztja alá: „A gyermekirodalom sehova sem tartozik, két szempontból tekintve is senkiföldje: általában közönségének függvényében definiálják (az olvasóközönség fogalma pedig helytől és időtől függően változik), és nem független, hanem alárendelt.” (Kiss, 2008, 22). A fent említett terület fogalmának meghatározásakor több megközelítést is leírt, ami véleményem szerint legközelebb áll a valósághoz. az a következőképpen hangzik: „A tapasztalati alapon történő meghatározás szerint a gyermekirodalom elsősorban az az irodalom, amit a gyermekek szívesen olvasnak, vagyis a mű képes kommunikációba lépni a befogadóval.” Mivel én Lackfi János meséiről írok, így, mivel a választott mesék szerzője ismert, ezáltal művei műmeseként definiálhatóak. Ennek megállapítása után úgy gondoltam, hogy röviden írok a népmeséről és a műmeséről, ezen belül is, hogy van-e hasonlóság a két mesefajta között. Ennek ötlete akkor merült fel bennem, amikor Gombos Péter A 19. századi magyar mesegyűjtők és az irodalmi népmese, A népmese és műmese alapvető kérdéseiről nevezetű tanulmányát olvastam. (Gombos 2017). Rövid és lényegre törő, mégis ad egy megfelelő leírást ahhoz, hogy megtudjuk a népmese, többek között az irodalmi népmese és a műmese nem áll olyan távol egymástól. Többek között arra is szeretnék kitérni, hogy a mai gyerekek körében mennyire népszerű a mese, és szüleik mennyit mesélnek gyermekeiknek. Suller Ildikó, Trendi-e a népmese cikke ezt nagyon jól leírja. (Suller 2021). Bár ez is egy viszonylag rövid cikk, de a lényeg így is tökéletesen benne van. A szerző szavaival élve azért nem mesélnek annyit a szülők a gyermekeiknek, mert „a szülők horror meseként tekintenek egy-egy klasszikus mesére, ezért kizárják ezeket a gyerekek életéből”. Lackfi műveiben a meséi szereplőire, illetve a helyszínekre szeretnék majd jobban kitérni, ehhez venném segítségül Boldizsár Ildikó Varázslás és fogyókúra című könyvét, amely részletezi, hogy a mesebeli karaktereket, szereplőket mi jellemzi, milyenek vannak a mesékben általában. Többek között a női és férfi szerepekre is kitér. Ez sokat segít abban, hogy meglássam, vajon Lackfi mesebeli szereplői is olyanok-e, mint a megszokottak, ahol a legkisebb gyerek, aki a legokosabb, legjószerűbb, a megmentésre váró hercegnő, öreg király, gonosz sárkány stb. Vagy esetleg más karakter világot alkotott a műveiben? A könyvet több kiadó is kiadta, 1997-ben a József Attila kör és a Kijárat, illetve 2003-ban a Didakt nevezetű kiadó. A fent említett szakirodalmak mellett persze még többet fogok használni szakdolgozatom megírásához, hogy minél komplexebb módon be tudjam mutatni Lackfi János kiválasztott művét, és hogy majd a kutatói kérdéseimre is megtaláljam a választ.

1.1.1. Vizsgálati kérdések

A szakdolgozatom témája nemcsak egy mesére koncentrál az adott szerzőtől, hanem egy mese sorozatra, amely a Dombontúli mesék címet viseli. Ez a sorozat több kötetből áll és viszonylag hosszabb mesék. Az óvodákban használatos mesékről is fogok beszélni, ezen belül is arról, hogy milyen műveket használnak szívesen, vagy milyen típusú meséket nem használnak. Amikor elkezdtem a mesesorozat után kutatni és tapasztalataimat összegezni magamban, jó néhány vizsgálati kérdés merült fel bennem:

- Milyen szereplők találhatók a mesékben?
- Vannak-e visszatérő szereplők?
- Milyen helyszínen játszódnak a történetek?
- Változik-e helyszín?
- Ha változik, mekkora mértékben?
- Milyen a nyelvezete a mesének?
- Mennyiben más, mint a klasszikus mesék nyelvezete?
- Melyik írók műveit használják szívesen az óvodákban?
- A gyerekek körében melyek a kedvenc mesék?
- A modern írók közül kinek a műveit kedveleik, használják az óvodákban?
- Mennyire nyitottak az óvodapedagógusok a kortárs írásokra?
- Miért nem kedvelik a mostani meséket, írókat?

1.1.2. Alkalmazott módszerek

Az általam alkalmazott módszerek közé tartozik a már fent említett „Dombontúli mesék” köteteinek elemzése, illetve a Lackfi munkásságának jellemzőiről való kutatás más szakirodalmak alapján, és az íróval készült interjúk megfigyelésével. Ezen kívül még kérdőív is segíti a munkámat, melyet a Facebook közösségi oldalra tettem ki.

1.1.3. Minta

Dolgozatom támpontjait az általam megkérdezett óvodák és a mesesorozat adja. A mese fontos alappillére az óvodai nevelésnek, így fontosnak tartom feltérképezni az általam ismert óvodák meserepertoárját. Továbbá azt is fontosnak tartom, hogy a választott író, jelen esetben Lackfi János munkásságát minél szélesebb körben megismerjem, hogy majd a későbbiekben már az ő műveit is fel tudjam használni óvodapedagógusi munkám során. Minél szélesebb a meseskála, annál több élményt nyújt a gyermeknek, emellett pedig a mese tanítani is tud, ha a megfelelő alkotást vesszük be az óvodai csoportba. Úgy vélem, elkerülhetetlen, hogy egy - két modern alkotás is részét képezze a mesék világának, ezért is szeretném minél áthatóbban elemezni az általam választott író munkásságát.

1.1.4. Eszközök

A kutatásomhoz használt források jelentős részét szakkönyvek és interneten elérhető tanulmányok adják. A már fent említett könyvsorozat lesz az elemzésem tárgya. A kérdőívem pedig a magam által megfogalmazott demográfiai jellegű és tartalmi kérdéseket fogja tartalmazni, amely pontosan 11 lesz.

1.1.5. Adatfelvétel

Az adatfelvétel elektronikus formában történt, mint azt már fent is írtam, a Facebookra tettem ki a kérdőívemet, de az általam ismert óvodapedagógusoknak is elküldtem, hogy ezáltal még több emberhez elérhessen.

1.1.6. Várható eredmények

A várható eredmények remélhetőleg meghozzák a kérdésekre a választ, miszerint használnak-e modern meséket az óvodákban. A kutatásom során azt feltételezem, hogy lesznek olyan intézmények, amelyek használnak ilyesfajta kortárs műmeséket. Reményeim szerint a megkérdezett pedagógusok nyitottak a kérdőívre és betekintést nyerhetek a csoportok mesevilágába, a gyermekek és pedagógusok által kedvelt történetek és kötetek bemutatásába.

1.1.7. Elemzés

A kérdőívben kapott eredményeket egy meghatározott szempontsor alapján elemeztem, ahogyan a Lackfi Jánossal készített interjúkat is. A könyvsorozat elemzésének főbb szempontjai a szereplők és a helyszínek, ezeket szeretném minél sokoldalúbban megközelíteni. A stílusjegyeket is szeretném megnézni és összehasonlítani más klasszikus írók műveivel. Azt szeretném többek között megtudni, hogy miben lehet más egy kortárs mese egy klasszikus meséhez képest, és ha van köztük hasonlóság, akkor miben.

1.1.8. Időbeli tervezés

A kérdőív kitöltésére két hónapot szántam, ezen idő alatt pedig a Dombontúli mesék elemzésével foglalkoztam. A kérdések válaszainak kiértékelésére egy hetet szántam, hogy minél alaposabban ki tudjam értékelni az eredményeket. A fennmaradó időben pedig a szakirodalmak elemzésével foglalatostkodtam.

2. A mese és a kortárs mesék szerepe az óvodai anyanyelvi nevelésben

A kortárs mesékről, illetve azok hasznosságáról, eltéréseiről a klasszikus mesékkal összehasonlítva is szeretnék írni ebben a fejezetben. Továbbá az óvodai és otthoni meseolvasásról is szeretnék szót ejteni. Amondó vagyok, hogy a bennünket körülvevő világ változásai miatt jó, ha van egy-két modern mese is a tarsolyunkban szülőként és pedagógusként egyaránt. Illetve az élőszavas mesélés témakörét is fontosnak tartom érinteni, mivel ez a fajta mesélés sokkal élvezetesebb a gyermekek számára, és ha már erről a témáról esik szó, akkor azt is érdemes megvizsgálni, hogy mivel lehet még érdekesebbé, és ezáltal feldolgozhatóbbá tenni a meséket. Gondolok itt például a papírszínházra, a bábozásra, de rengeteg módja lehet még a mesék feldolgozásának, legyen az klasszikus vagy pedig modern/kortárs alkotás.

2.1. A mese szerepe az óvodai nevelésben

„Azt csak az egészen tökkelütött dilettánsok hiszik, hogy mesét írni könnyű! Hogy az semmiség, hogy azt bárki elkövetheti, elég, ha bal kézzel rittyent valamit” – ezt Csukás István, a magyar irodalmi mese másik nagy alakja mondta a meseírásról; és készséggel el is hisszük neki, hogy mesét írni – jó mesét írni – nehéz. (Gajdóné Gődény – Koósné Sinkó – Merényi 2022: 34; Komáromi 1999: 209) A mese szót mindenki hallotta már, és a műfajt is jól ismerjük, gyerekkorunktól fogva végigkísér minket egész életünkön át. A mesék alapvetően a gyermekirodalmak körébe tartoznak, de hogy mi is az a gyermekirodalom: „A gyermekirodalom elsősorban az az irodalom, amit a gyermekek szívesen olvasnak, vagyis a mű képes kommunikációba lépni a befogadóval”. (Petres Csizmadia 2015: 12) De ez nemcsak erre a fajta irodalomra jellemző, tulajdonképpen egy könyv vagy történet akkor lesz jó, hogyha meg tudja fogni az olvasót, tehát tud vele kommunikálni. A mese alapvetően a gyermekfolklór egyik eleme, ugyanide tartoznak a versek, dalok, és a gyermekkultúra részét képező művészeti műfajok is. „A gyermekfolklórt képző gyermekdalok és mondókák, gyermekjátékok és mondókamesék rendelkeznek a legrégebbi gyermekirodalmi tradícióval. Adaptációk, elsődleges gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások”. (Petres Csizmadia 2015: 16) Azon kívül, hogy a folklór része is, a mese az epikus műfajok közé tartozik, mely eltérhet abban, hogy kik a közlők. „Felnőtt vagy idősebb gyermek által mondott népi gyermekversek, mesék, mondókák, vagy gyermekek által mondott népi gyermekversek, mesék, mondókák.”

(Petres Csizmadia 2015: 20-21) Csecsemőkorban a hosszabb, bonyolultabb mesék nem ajánlottak, de vannak az úgynevezett dajkarímek, melyek: „tréfálgató alkalmakhoz kötött imitált játékok, amelyeket a kiseddel játszó felnőtt vagy nagyobb gyermekismétlődő, ritmikus mozgással, rövid versikével kísér.” „A népi gyermeklírát a gyermek folklór legalapvetőbb csoportját, a dajkarímek és mondókák műfaját foglalja magába. Ezek ősi hiedelmeket őriznek, szocializáló hatással bírnak, szöveghatásukat a hangzásukból nyerik, komplex érzékszervi élményt kínálnak és játéktartalommal rendelkeznek.” (Petres Csizmadia 2015: 18, 20) Boldizsár Ildikó hangsúlyozza, hogy „minden okunk megvan azt hinni, hogy a magyar népmesék motívumaik alapján egy ősi sámánhagyományra vezethetők vissza, és azt is, hogy az ősmagyarvallásban is voltak sámáni elemek.” (Boldizsár 2013: 1) Ezeknek a gyermekirodalmi műfajoknak, formáknak több funkciója is van többek között, hogy tanítson, érzékenyítsen, érthetőbbé tegye az élet egyes részeit, például: a vásárlás, gondoskodás kistestvérről, háziállatról. Jellemezheti didaktikusság, amely háttérbe is szorulhat. Az utóbbi időszakban a gyermekműfajok esztétikai funkciói váltak dominánsabbá. „A gyermekirodalom, s azon belül is a líra egyik legnagyobb kihívása, hogy a mindig megújuló irodalmi kánonoknak úgy próbáljon megfelelni, hogy közben ne távolodjon az (életkorok szerint viszonylag behatárolható) befogadótól, azok mindenkori elvárásaitól.” (Kusper 2019:143) Ez sem csak a gyermekirodalomra igaz. Egy könyv, vagy film vagy zene stb. is csak akkor lesz kedvelt, akkor érdekli az embereket, hogyha a ma emberét foglalkoztató problémákat bele tudja foglalni az alkotásba, úgy, hogy az a célközönség igényeinek, életkorának megfeleljen. Vagy ugyanígy tudja átadni az üzenetét. „A szöveg szinte önműködővé válik, lehetőségei éppen a már ismert és ismeretlen, az elvárt és váratlan feszültségéből ered.” (Kusper 2019: 144) Minden mesében található a gyermekek számára már ismert helyzet, szituáció, például az állatok, hercegnő, király, amelyek miatt a befogadó már sejti, hogy mi fog történni, de mégis tud újat mutatni. Mert ha mondjuk egy róka van a mesében, azt gondoljuk, hogy biztos ő lesz a gonosz, de aztán kiderül, hogy mégsem ő volt az. Ez azért van, mert már hozzászoktunk, hogy melyik karakter milyen szerepet szokott egy mesében betölteni, és ez nem rossz dolog, viszont az a meseírótól függ, hogyan csúri-csavarja a szálakat és ezáltal kinek a szerepe tér el a megszokottól. Az sem mindegy, hogy milyen a szerző nyelve. „Az a nyelv, ami egyszerre használja fel különböző regiszterek tapasztalatait: jelen van a lírai hagyomány kifinomult, fennkölt nyelve, a tudomány nyelve, a szleng, a gyereknyelv, s ezek egymást támogatják, kiegészítik, együtt hozzák létre a jelenést.” (Kusper 2019: 145) Egyszóval a mesék több stílusból tevődnek össze, ami még különlegesebbé teszi azokat. Mivel a szakdolgozatomban egy állatokról készült mese

sorozatról lesz szó, úgy vélem, arról sem árt beszélni, hogy miért fontosak az állatok a gyermekek számára. „A téma népszerűségét több irányból is megkísérelhetjük értelmezni: egyrészt létezik egy pszichológiai magyarázat, mely szerint az állat közelsége (megismerése, gondozása) a gyermek lelki fejlődését segíti, az állatok (különösen kicsinyeik) viselkedése pedig a gyermeki lét az ártatlanság allegorikus figurájává válhat.” (Kusper 2019: 143) „A mese gyermekkorunk óta az életünk részét képezi, mely nagyban befolyásolja, fejleszti a szókincsünket, személyiségünket, memóriánkat, anyanyelvi készségeinket és még számos területet. Fontos a mese jelenléte már az óvodában és otthon is, és a mesék előadásmódja is tudja a legjobban befolyásolni a mesei élmény átadását. Ez bizony így igaz, sokszor nem elég, hogyha csak felolvassuk a mesét vagy elmondjuk, kell hozzá egy segédeszköz is, amely segíti a rögződést, megérteni a történetet és a mondani valóját. Ezek közé sorolható a papírszínház és a bábozás a két talán legelterjedtebb bemutatás mód.” – hangsúlyozza Simon Krisztina. (Simon 2019: 347) A papírszínház, ahogy azt a neve is elárulja nekünk, lapokra rajzolt képekből áll, melyek a mesék bizonyos részeit ábrázolják, a lapok hátulján pedig a szöveg található meg, de az sem ritka, hogy fejből mesélnek hozzá. „Napjainkban, amikor pedagógusként azt tapasztaljuk, hogy diákjainkat egyre nehezebb lekötni a hagyományos pedagógiai eszközökkel, hiszen ingerküszöbük a mindennapjaikban jelenlévő elektronikai cikkeknek köszönhetően egyre magasabban van, illetve amikor azt érzékeljük, hogy tanítványaink multitasking üzemmódban vannak, akkor jól jöhet a papírszínház, mint az oktató-nevelő munkát segítő, támogató eszköz. Az új módszerrel egyszerre hatunk a diákok több érzékszervére, és nem passzív befogadó-ként kell végigülniük foglalkozásainkat.” (Simon 2019: 347) Jelen esetben inkább az óvadás gyermekekre vonatkoztathatóak a leírt módszertani előnyök. A leírt eszközhöz társul még egy fakeszt, amibe a lapokat helyezzük, és innen húzzuk ki teljesen vagy akár csak annyira, amennyit szeretnénk mutatni a következő illusztrációból, ahogy előre haladunk a mesével. Ezt az eszközt meg lehet találni a könyves- vagy játékboltok polcain, de akár saját kezűleg is csinálhatunk ilyet. A gyerekek nagyon szívesen élvezik a papírszínház mesét és segítségével könnyebben tudják feldolgozni a történeteket. Itt választhatjuk azt a megoldást is, hogy csak fekete-fehér képeket mutatunk, így a gyerekek színezik ki a képzeletükkel a szereplőket, háttérrel stb. A másik elterjedt bemutatói forma a bábozás, évtizedek óta használják, régen nemcsak mesék, hanem történetek bemutatására is alkalmazták. Ennek több fajtája is van, ugyanis sokféle báb létezik. Amit a legtöbbször használnak az óvodákban és otthon, azok a kesztyű és ujj bábok. Mindkettő neve árulkodik arról, hogyan is használjuk. Az előbbit, mint egy kesztyűt a kezünkre húzzuk, általában a két kezébe és fejébe helyezzük az ujjainkat. Ezekkel a bábtípusokkal a

televízióban is gyakran találkozhatunk, például a Futrinka utca című bábsorozatban. Az utóbbit pedig csak az ujjunkra húzzuk fel. Ezeket az eszközöket a gyerekek is könnyedén használják, és óvodai dramatizáláskor is előszeretettel veszik elő, mert a használata egyszerű. Vannak az úgynevezett, síkbábok, melyek rendszerint papírból készülnek és hurkapálcára vannak erősítve, ezek vagy alulról, vagy pedig felülről mozgathatóak, és szintén gyakran alkalmazzák óvodában és a gyerekek is könnyen el tudják készíteni. A következő fajta a marionett báb, ezeket két pálcára erősített zsinóron keresztül mozgatják. Kivéve a bunraku, amelynek az a jellegzetessége, hogy mozgatható ízületei vannak, tehát a könyöke, térde, karja, lába, feje külön mozgatható. Általában egy vagy több ember mozgatja őket. Ezeket is ugyanúgy el lehet készíteni, vannak egyszerűbb bábok, amelyeket a gyerekek is meg tudnak csinálni és játszani velük. „A bábozás az a terület, ahol a kisgyermek személyisége igen sokféleképpen fejleszthető. A bábozáson belül minden motivációs lehetőség megtalálható. Motivál a bábjáték, a közlési szükséglet, a szereplés vágya stb. De ezen kívül fejleszti a gyermekforma-, tér-, beszédészlelését, képzeletét. Erősíti a figyelem tartósságát, az emlékezetet, a gondolkodási műveleteket. Fejlesztő hatással van a beszédképességre, segíti a helyes közösségi magatartás kialakítását (figyelmesség, fegyelmezettség, egymás segítése). Erősíti az empátiát, a szeretetet, a barátságot, amikor a szereplővel azonosulva éli át a gyermek az eseményeket. Fejlesztő hatással van a gyermekek esztétikai érzékére, irodalmi ízlésére. Az óvodapedagógusok számára segítséget nyújt a bábozás a nevelésben is, ugyanis bizonyos problémahelyzetek, konfliktusok megoldását teszi lehetővé mesterséges szituációban.” (Patkóné 1995: 59). A gyermek első igazi tanárai kétségtelenül saját szülei. Szerencsés esetben a gyermeket könyves környezet veszi körül a családban. (Szinger 2008: 64-65) A mese az érzelmi intelligencia fejlesztésének legfontosabb eszköze, olyan lelki táplálék, amely életre szóló nyomokat hagy a gyermekben. (Pfeifer 2018: 6)

2.2. A kortárs mesék jellegzetességei

Sokan nem is gondolnak bele, hogy a mesék mennyire sokrétű fejlesztő hatással vannak a kisgyermekekre. A gyermekek a mesék világán át olyan ismeretekre tesznek szert, amire ilyen módon más tevékenységek során nincs lehetőségük. Ez egyaránt igaz mindenfajta mesére, de mivel a világunk változik, a klasszikus mesék lehetséges, hogy nem tudnak már minden mai élethelyzethez kapcsolódni, azokban eligazodást nyújtani. Ezen a ponton válnak fontossá a kortárs mesék, melyekben már javarészt a modern mindennapi élet történései találhatók meg. Ezek a mai, ismerős szituációk hozzák közelebb ezeket a meséket a gyerekekhez. „A változás

törvényszerű. Semmi sem marad ugyan olyan, mint, s mint ilyen a mese sem kivétel ez alól. A kortárs gyermekirodalom, noha fénye kissé megkopni látszódik is, mind a mai napig töretlen lelkesedéssel halad előre újabb csodákat alkotva, nyomot hagyva maga után. A kortárs gyermekirodalom újításaiban többnyire az adott korcsoportokat célozzák meg.” (Janikovszky 2023: 13). Érthető, hogy a klasszikus meséket is előszeretettel veszik elő a pedagógusok és a szülők is, főleg azért, mert ezek között sok ismert, megszokottak és kedvelt mese van, melyeket mindig biztonságosan elő tudnak venni és általában sikert is aratnak a gyerekek körében. Az idősebb pedagógusok inkább a megszokottakhoz ragaszkodnak, de így is van, aki előveszi a kortárs írók műveit is. A fiatalabbak már kísérleteznek, több fajta művet mutatnak be az óvodában, és már nem ragaszkodnak úgy a megszokotthoz. A szülők is egyre inkább a modern mesékhez fordulnak, de azért itt sem ritka, hogy az ő gyermekkoruk meséit is előveszik. Sok kiadónál találkozhatunk ezekkel a kortárs alkotásokkal. A „2000-es évektől kezdődően a magyarországi gyermekkönyvpiac mennyiségi és minőségi gyarapodásának lehetünk szemtanúi. A közismert Móra Kiadó mellett olyan új, gyermekkönyvekre specializálódott kiadók jelentek meg, mint pl. a Pagony, Csimota, Naphegy, Kolibri stb., valamint egyre több alapítvány, egyesület vállalkozik gyermekkönyvek megjelentetésére. A mennyiségi gyarapodással együtt minőségi gazdagodás is végbement: a gyermekkönyvek körében műfaji és tematikai változatosságot figyelhetünk meg. Ahogyan arról Lovász Andrea is beszámol, leginkább az ún. szocio-tartalmú gyermekkönyvek szaporodtak meg, amelyekben különböző krízishelyzetekkel találkozhat az olvasó. Ezek a krízishelyzetek igen változatosak lehetnek (egyéni, családi, társadalmi), és olyan, korábban többnyire tabunak tekintett témákkal dúsítják a gyermekkönyveket, mint pl. betegség, fogyatékosság, halál, alkoholistaszülők, válás, kirekesztettség, iskolai zaklatás.” (Jenei 2019: 67) Ahogy azt korábban is említettem, mára már sokkal több krízishelyzetet tartalmazó gyermekkönyvvel találkozunk, és ez nagyon nagy segítség a gyermekeknek is, mert így ők maguk is könnyebben megtanulhatják, hogyan küzdjenek meg saját problémáikkal, vagy, hogy segítséget is kérhetnek. Nem mindig mondják el, ha problémájuk van, így egy jól eltalált mesével talán segítünk megnyílni és bizalmat teremteni. „Az olvasás varázslat (ha a gyermek még soha nem élte meg varázslatként, akkor a gyermek nem fog tudni olvasni); ez egy olyan élmény is, amely lehetővé teszi a gyermek számára, hogy elsajátítsa az élet szeszélyeit.” (Hunt 2014: 10) Persze ez csak idősebb korban igaz, amikor már iskolába járnak a gyermekek, de már óvodás korban is érdemes megalapozni szülőként és pedagógusként egyaránt a napi problémákkal való megküzdés képességét, és erre lehet ideális egy kortárs mese, melyet helyesen elolvasva vagy elmondva rögzülhet a mese aktuális üzenete, s

maradandó élményt jelenthet a befogadó gyermeknek. Később ez is lehet motiváció, illetve előre lendíti a gyermeket az olvasástanulásban. „A kortárs mű lenyomata a kornak, őrzi a szellemiségét, az apró dolgait, a hanghordozását. A hamis hangok bántják a fülünket az irodalomban is. A kornak hangja is van, stílusa, mint egy embernek. A kortárs művek akkor is rólunk és nekünk szólnak, ha mese kellékei jelennek meg bennük világunk tárgyi motívumai helyett. Lehet, hogy a világról a legtöbb fontos dolgot az utóbbi évtizedekben a mese mondta el a gyerekeknek. Talán nemcsak nálunk, hanem a nagyvilágban is. Vagy a meseregény. Ezer szállal kötődnek a világunk legfontosabb dolgaihoz. Valahogy a teljes világunkat ábrázolni tudták. Sokszólamúan, többjelentésűen. Régóta hiszem, hogy a Négyszögletű Kerek Erdőnél aligha volt pontosabb képe a félmúltunknak.” (Komáromi 1997) Egy szóval nagy népszerűségnek örvend itthon is a kortárs mese, én magam is vittem be óvodai gyakorlatom során a gyermekeknek, és azt tapasztaltam, hogy jobban tudtak vele azonosulni. Az egyik ilyen mű a Piros kis autó nagy kalandja címet viselte, mely az óvodáról, óvodai jelekről szól. Ennél a mesénél azt vettem észre, hogy mindenki csillogó szemekkel hallgatta a mesét és a tekinteteken azt láttam, hogy elképzelik, beleképzelik magukat a mesébe, és mintha emlékképek is bevillannának nekik. Mivel a kisautó az egyik kisfiú jele is volt, könnyen bele tudtam vinni a mindennapi életükbe ezt a mesét. A mesének a lényege az volt, hogy a jelek vigyáznak a gyerekekre, és amikor elmondtam nekik, hogy az ő jeleik is vigyáznak rájuk, láttam, hogy elhiszik.

3. Lackfi János: Dombontúli mesék

3.1. Lackfi János munkássága

Ahogy a bevezetőben is leírtam, szakdolgozatom fő kutatási területe a címben említett író munkásságának, pontosabban egy könyvsorozatának bemutatása, illetve ezen belül is három könyvének részletesebb elemzése. De mindenekelőtt nem árt először magát az író megismerni, egy kicsit az életét, de jobbra a munkásságát, ezen belül is a mesesorozatát.

Lackfi János 1971 május 18.- án született Budapesten. József Attila-díjas magyar költő, író, műfordító, tanár, Nyugat-kutató, fotós. Eredetileg az Oláh János nevet viselte, pont, mint az édesapja, és azért, hogy ne keverjék össze apjával, amikor a műveit publikálják, felvette a Lackfi vezetéknévét. Szülei Mezey Katalin, aki többek Kossuth- és József Attila-díjas prózaíró, költő, műfordító, és Oláh János József Attila-díjas magyar költő, író, szerkesztő, a Kilencek költőcsoport tagja. Így, ahogyan ő fogalmazta meg egy interjúja során, nem állt messze tőle sohase az írás. Inkább az ének-zene, ami jobban izgatta, de végül az egyetemen is az irodalmi pályát választotta, és irodalomtörténetből doktorált. Beszél franciául is, ebből kifolyólag gyakran tart külföldön is előadásokat. Egyetemi oktatóként is dolgozik többek között, de a feleségével gyakran lép fel és tart különböző előadásokat irodalmi művekről. Emellett dolgozik íróként és költőként is. Van egy facebook profilja is, ahova sok verset tesz fel és igen aktív a platformon. Én magam is bekövettem őt. Az interjú során elmondta azt is, hogy hiába rakja fel kétszer ugyanazt a művet, nem mindig lesz egyformán népszerű. (Lackfi 2024) Ez sok mindentől függ, például, hogy az olvasóinak milyen kedve van éppen. Műveinek közönsége felnőttek és gyerekek egyaránt. Ahogy verseit néztem az oldalán, nekem is feltűnt, hogy némelyik műve nem éppen gyerekeknek szól. Ahogy fent említettem, feleségével öt gyermeket nevelnek. Egyszer egy szívrohamon is átesett. Azon kívül, hogy saját szerzeményei vannak, átdolgozásokat is készít más írokkal, költőkkel együtt, illetve fotózik is. Igazán sokrétű ember. Színházi darabokat is készít, például a Hinta című darabja egy anya-lánya kapcsolatról szól, egy másik pedig az apa-fiú kapcsolatról. Ő maga rendezi a darabokat. A műve, amivel ebben a dolgozatban foglalkozom, a Dombontúli mesék címet viseli. Ez egy 14 részes könyvsorozat, melyhez jár plüss állat és egy tornazsák is, amibe a plüssöket lehet elrakni. Ezek a plüss állatkák mindig az adott könyvben újonnan megjelenő szereplőket ábrázolják. A sorozatból egy hangos könyv is készült, melyet maga Lackfi János

és Csöre Gábor szinkronszínész, Jászai Mari-díjas színművész szinkronizált, és azt kell mondanom, hogy remek munkát végeztek. (Lackfi, 2024)

3.2. Dombontúli mesék

Legelőször is a könyvsorozat elemzésével szeretném kezdeni, hogy egy átfogó képet tudjak alkotni a választott műről. Ezeknek a könyveknek a történetei egymásra épülnek, de szerencsére nem olyan szinten, hogy ne lehessen felhasználni úgy egy epizódot, ha nem tudjuk, hogy az előző könyvben mi történt. Egyszóval különálló kötetekként is tudjuk használni őket. Ennek elemzéséhez 12 kérdést tettem fel magamnak:

1. Milyen helyszínek találhatók a történetekben?
2. Melyek a gyakrabban előforduló helyszínek?
3. Mi a különleges helyszín és mitől különleges?
4. Hogyan írja le a mesék főhelyszínéül szolgáló lakóparkot az író?
5. Kik a mesék főszereplői és milyen szerepet töltenek be a történetekben?
6. Milyen tulajdonságaik vannak?
7. Mit szeretnek csinálni?
8. Mire hasonlít a lakópark?
9. Milyen sorrendben bukkannak fel a szereplők?
10. Miről árulkodik a nevük?
11. Mi jelzi a lakópark házain, hogy ki hol lakik?
12. Mi a benyomásom a mesesorozatról?
13. Fel lehet-e használni óvodában a köteteket?

A történetek helyszínei

Az egész mesesorozat magáról a Dombontúli lakóparkról szól, szerencsésnek tartom, hogy a sorozatnak, illetve magának a lakóparknak is ugyanaz a neve. Ez a főhelyszín, ezen belül találhatóak az épületek, melyek építés alatt állnak. Középen található egy nagy tér is, ahol az odaköltöző gyerekek tudnak játszani. Végül, de nem utolsó sorban vannak olyan helyek, ahova tilos a gyerekeknek menni, játszani, ezek közé tartoznak a még építés alatt álló házak és a lakóparkon kívüli területek is, mint például az erdő és a folyó, és még van egy titkos átjáró is, ami ide tartozik.

Gyakran előforduló helyszínek

A gyakori helyszínek közé tartoznak a házak, mert vagy mindig a házak előtt játszanak az állatkák, vagy a tiltás ellenére a nem elkészült házakban. A másik ilyen jellegzetes helyszín a tér, ahol szintén sokat játszanak, de már büntetésképp kertészkedniük is kellett, illetve általában itt ismerkednek össze legtöbbször a szereplők. Bár csak említés szintjén, de gyakran szóba esik és folyamatosan kutatják a titkos átjárót, de a szereplők csak a sorozat legvégén tudnak oda bejutni.

Különleges helyszínek

Egy különleges helyszín is van, amely a titkos átjáró, ahogy azt az előző két kérdésben is leírtam. Azért is különleges, mert már a legelején mondja az egyik biztibácsi, hogy tilos oda menni, de a gyerekek nem is tudják, hogy hol van. A legelején csak egy gyermek tud róla, és ahogy a sorozat halad előre, egyre többen tudnak róla. Közösén keresik, kutatják, de nem sok sikerrel, úgy gondolják, hogy csak a felnőttek tudják, hol van, de ők úgy sem mondják meg. A 7. kötetben érkezik egy kislány, aki nem hagyja annyiban a dolgokat és elszántan keresi a titkos átjárót és ebben segít neki a lakópark összes gyermeke, akik szám szerint 14-en vannak. Amikor megtalálják egy földkupac alatt, egy komplett hadműveletet hajtanak végre úgy, hogy ketten trambulínon ugrálva figyelnek, egy valaki pedig egy kis guruló játékot maga után húzva járőrözik. Ők egyből szólnak, ha egy felnőttet látnak közeledni. A többiek ásnak, de valaki azért felelős, hogy elvigye a földet, valaki pedig azért, hogy a bokorba szállítás után szépen elegyengesse az oda letett földet. Amikor sikerült kiásni, le akartak menni, de sötét volt lent, így szereztek egy zseblámpát. A végén, ahogy átmentek a titkos átjárón, egyenesen az olvasó szobájában találták magukat. Ez véleményem szerint egy nagyon jó csattanó és lezárása a könyvsorozatnak.

A lakópark megjelenítése

A legelső könyvet úgy kezdi az író, hogy a lakópark egy szürke, egyforma házakból álló park, amit az odaköltözők fognak majd megszínesíteni, a saját képükre formálni. Olyan, mintha a tervező egy átlátszó papírral másolta volna őket. Később mindegyiknek más színe lesz és akkor a szürke egyformaság tiritarka világgá változik. Szerintem az író ezzel a nyitó képpel nagyon hatásosan leírja, hogyan lesz egy egyszerű házikóból egy nagyszerű otthon, és ha sok ilyen van egy helyen, akkor az hogyan színesíti meg a környéket. Mert ahány ember, annyi féle ház, stílus, tulajdonság létezik. Ez a valóságban is így van, mert mindenki a saját

igényeinek megfelelően és a saját látásmódjához igazodva alkotja meg az álmotthonát. Ha többen laknak egy helyen, akkor közösen alkotják meg azt, például egy család, és ilyenkor mindenkinek a stílusa észrevehető.

A szereplők bemutatása

Eddig csak találgatni lehetett a válaszok alapján, hogy kik is a mesék szereplői. Most meg is ismerjük őket. Legelőször is Csigalassú Biztibácsival ismerkedünk meg, aki, ahogy a neve is elárulja, a parkban élők biztonságáért és a szabályok betartásáért felelős. A másik dolog, amit a neve elárul nekünk, hogy ő bizony nem a világ leggyorsabb embere. A beszédén is érződik, hogy nem gyors, lassan járja végig a parkot, és van neki egy képzeletbeli adóvevője, amibe mindig beszél, de nincs senki, akihez beszélne. Kedvenc hobbija a fakanál faragás és minden odaköltöző gyereknek ad egyet. Van egy váltótársa, akit Golyónak hívnak, ő vele ellentétben gyors, hadarva beszél, és mindig siet valahova. Gyakran hallani tőle, hogy nekem erre nincs időm. Nem is igazán beszélnek, mert Golyót zavarja Biztibácsi lassúsága, általában csak azt beszélnek meg röviden, tömören, hogy volt-e valami történés a lakóparkban. Akác a kiselefánt, akinek az anyukája cukrász. Ő kisfiú és szeret játszani, ahogy a többi gyerek is, és minden történet végén arról ábrándozik, hogy bárcsak lenne egy valamilyen tulajdonságú barátjuk, ami azt jelzi előre, hogy a következő kötetben milyen állat fog megjelenni. Kőris a teknős, aki házsártos, dühöngő természetű. Ő ezt úgy jellemezte, hogy van egy gomb a fejében, és ha az valamilyen oknál fogva megnyomódik, akkor lesz dühös. Gyakran veszekedik a többiekkel, de szeret lassított focit játszani. Juhar, a zsiráf kölyök kedves, és mivel zsiráf, jó magas. Cser az egér fiú, aki izgága, hamar izgatottá válik. Bodza majom kislány, aki udvarhölgyeket képzel magának, akik öltöztetik, fésülik, etetik, itatják stb. Gesztenye egy krokodil fiú, szeret segíteni. Hárs tigris lány, főnökösködő, durva és irányítás mániás, az ő apukája a lakópark építésének vezetője. Egyszer két csapatra osztotta a gyerekeket, és akik vele játszottak, ők voltak a magasabb rendűek. Mivel az apukája vezetői szinten dolgozik, úgy gondolja, ő is az. Fenyő, a nyuszi lány nagyon félénk és félős, mindentől meg tud ijedni. Galagonya egy pingvin, aki mindig dalolászik, vagy mondókázik, bár együgyűnek tűnik, mert mindent dalolászva vagy mondókázva mond, de így is tud nagyon jó dolgokat mondani. A többi állatot ez gyakran zavarja. Nekem ő a kedvencem, mert nagyon aranyos, játékos, pajos és különösen tetszik, hogy mindent dalolva, mondókázva mond el, legkevesbé órá gyanakodnánk a társaságból, mert ha valami rosszaságot is csinálna, akkor se mondanánk meg róla. Szil szintén lány és bárányka, izgága típus, nagyon szeret segíteni és hamar belelkesedik. Van még egy Szeder nevű lány, ő bébiszitter, aki Akácra vigyáz, mert a szülei

nem engedték el kirándulni a többi állattal. Platán a főka, Éger a süni, Jegenye a jegesmedve, és Bükk a teve, ők is kedvesek és segítőkészek.

A szereplők tevékenységei

Ahogy már fentebb is említettem, főként játszani szeretnek a szereplők, de a tiltott helyekre is szívesen bemászálnak vagy elmászálnak. Ilyenkor Csigalassú Biztibácsi mindig elkapja őket. Egyszer kirándulni is voltak Akác kivételével. A legfőbb tevékenységük azonban az, hogy megtalálják a titkos átjárót úgy, hogy a felnőttek ne tudják meg.

Mire hasonlít a lakópark?

Ezt a kérdést azért illesztettem be, mert számomra már az elejétől fogva úgy tűnt, hogy az egész lakópark egy állatkert és a sok odakerülő állatka népesíti be. Csak a két biztibácsi ember és Szeder, akik úgymond az állatkák „gondozói”. A történetekben mindenkinek emberi tulajdonságai vannak és úgy élnek, szintén az állatmesék szabályai szerint, mint az emberek.

A szereplők megjelenésének sorrendje

Legelőször Csigalassú Biztibácsit és Golyót ismerjük meg. A legelső beköltöző állat pedig Akác, utána érkezik Kőris, Juhar, Cser, majd Bodza. Aztán Gesztenye, Hárs, Fenyő, Galagonya, Szil. Szedert csak ezután ismerjük meg, de valószínűleg már ő is ott lakhatott a lakóparkban ezelőtt is. Szil után érkezett Platán, Éger, Jegenye. Az utolsó beköltöző pedig Bükk volt.

Beszélő nevek

Fentebb már néhányszor leírtam az epizódokban szereplő beszélő neveket. Ami az olvasónak egyből feltűnhet, hogy mindegyik állat neve különböző fáknek a neveiből ered. Szederé pedig a gyümölcsből. Ez a nem hagyományos névadás többféle jelentést, üzenetet hordozhat, különösen a lakópark helyszín miatt.

Beszélő házak

Ahogy az előző részben írtam, mindenkinek a neve egy fa neve is. Ebből kifolyólag a házszámok felett mindenkinél olyan falevél található, amely a neveikben található fát jelképezi. Úgy gondolom, ez is nagyon leleményes ötlet, mivel ez alapján könnyedén hazatalálnak a szereplők.

Összegző értékelés

A Dombontúli mesék alapvetően egy olvasmányos, szórakoztató, szerethető állatos mesesorozat és ez vonzóvá teheti az óvodás korosztály számára is. Az is izgalmassá teszi az epizódokat, hogy az aktuális részben mindig megjelenik egy új szereplő. Hangos könyvet is alkottak a sorozatból, melyet maga Lackfi János, illetve Csöre Gábor szinkronszínész és színész szinkronizált. Nagyon tetszett, ahogy elmondták a meséket, minden szereplő máshogy kelt életre. Az is aranyos ötlet, hogy a könyvek mellé plüss figurát adnak (ügyes, de nem olcsó, hatásvadász marketing), és mindig olyan a plüss, amilyen szereplő az adott részben megjelenik. Ugyanakkor úgy érzem, hogy néha túl sok mindent szeretne közölni az író egy-egy részben és még nekem is néha jobban oda kell figyelnem, hogy mi is történik, mert hamar elvesztem a fonalat. Illetve olyan szavakat és kifejezéseket is lehet olvasni a könyvekben, amelyek nem éppen kisgyermekeknek valók, mint például a sör, és időnként ugyan a maga módján, sajátosan Lackfira jellemző stiláris eszközökkel, de eléggé trágár tud lenni a szöveg. Maguk a történetek pedig nagyon fordulatosak, izgalmasak.

Óvodai felhasználhatóság

Tapasztalatom szerint a kiscsoportosoknak ezek a mesék még hosszúak nagyon, talán még a középső csoportosoknak is. A nagycsoportosok végig tudják ülni, de a legvége felé még ők is elunják magukat. A fent említett okok miatt csak alapos és átgondolt előkészítés után, szemléltetéssel megtámogatva ajánlanám a mese óvodai bemutatását. Véleményem szerint iskola előtt álló, általános iskola alsó tagozatába járó gyermekeknek – megfelelő előzetes fogalommagyarázat után – már befogadhatóak a történetek.

3.3. A Dombontúli mesék három kiválasztott kötetének elemzése (karakterek, helyszínek, nyelvezet, illusztráció)

3.3.1. Álom pince és citromos arcvíz

Ebben a történetben megismerjük Bodzát, a majom lányt, tulajdonképpen maga a történet róla szól. Az elején arról olvashatunk, ahogy alszik és az álmot a szerző – ahogy címben is írva van – egy mély pinceként írja le, amiből ahogy ébredünk föl, úgy jövünk fel lassanként. Ugyanakkor azt is leírja ez az epizód, hogy amilyen könnyen járjuk álmaink világát, olyan könnyen térünk vissza a valóságba. Szerintem ez egy nagyon találó metaforája az álomnak. Ebben a történetben úgy éreztem, hogy érthetően írja le az író egy kisgyermek számára is, hogy mi történik, csak amikor az álmról volt szó, akkor nem mindig értettem, mi történik.

Ahogy már említettem is, Bodza a főszereplő, és megtudjuk, hogy vannak képzeletbeli udvarhölgyei, és egy álmofejtő asszonya is. Az álmában is jelennek meg szereplők. Az udvarhölgyek mind másért voltak felelősek: citromos arcvízért felelős udvarhölgy, levendulás törülközőért felelős udvarhölgy, bazsarózsás arcpirosítóért felelős udvarhölgy, arany fésűért felelős udvarhölgy, szivárványszín ruhakölteményért felelős udvarhölgy és végül gyémántos koronáért felelős udvarhölgy. Egyszóval királynőnek képzelte magát. Majd megjelent Csigalassú Biztibácsi és megkérte, hogy ne az épülő házban játsszon, mert veszélyes. Bodza tipikusan kislánys játékokat játszott, habár nem igazán szokták magukat királynőnek képzelni a kislányok, de annál inkább szeretnek beöltözni. A történet végén megjelenik Akác, Kőris, Juhar és Cser, akik katonákat játszva megrémítik a majom lányt, és a végén ki is nevetik őt, amiért elhitte, hogy ők katonák, és ahogy megijed tőlük. Számomra nem igazán derül ki, hogy a végére barátok lettek-e vagy sem. A két fő helyszín az épülő ház, illetve a lakópark tere, de a szerző megemlíti még pár álombéli helyet is például: sivatag, északi sark stb. meg persze a majom kislány álmának helyszínét. A könyv illusztrációja csak néhány fontos mozzanatot rajzolnak le, de minden oldalon van egy rajz. A gyerekek képzeletének is hagy helyet, nincs túlszűfelve rajzokkal még is van benne annyi rajz, hogy felkeltse az érdeklődést.

3.3.2. Hangyatozás és plüssámadás

A mesében Csigalassú Biztibácsi kirándulni viszi az állatkákat, kivéve Akácot, a kis elefántot, mivel őt a szülei nem engedték el, Szeder szerint azért, mert féltik, és ha Akácnak is lesz gyermeke, akkor megtudja, hogy milyen is az. Akágra Szeder, a bébiszitter vigyáz és próbálja felvidítani, de semmivel sem tudja. Aztán úgy dönt, hogy elkezdi eljátszani a kirándulást, ugyanis a kiselefánt kikönyörögte, hogy ugyanannyi plüss figurája legyen, mint amennyi és amilyen állatok a lakóparkban laknak. Akácnak nagyon tetszik és ő is beszáll a játékba, ami egy pillanatra megszakad, mert az elefánt kikönyörögte az apukájától a telefonját, hogy valamelyik barátja tudjon képeket csinálni. Itt megjelenik a mai modern világ egy fő problémája, hogy a gyerekeknek saját telefonjuk van, ezt a mesében Szeder is megkérdőjelezi. A gyerek szobában kezdenek el játszani, majd kimennek a kertbe, ahol megjelenik az új kisállat, Platán a foka és kéri, hogy ő is játsszon velük. Majd hárman játszanak tovább. Ezáltal a kis foka megismeri az ott lakókat. Amint már említettem, az első két szereplő, Akác és Szeder (aki összesen két mesében van jelen, ebben és az utolsóban) után jelenik meg a többi kisállat és Csigalassú Biztibácsi fiktíven is, meg nem is, ugyanis eljátsszák őket plüssökkel, de az egyik állatka képeket is küld. A történet végén pedig megismerjük Platánt, a fókát.

Illetve még a benzinkutas néni jelenik meg, mint új szereplő, de csak egy rövid időre. Helyszínek terén először is a kiselefánt szobájában kezdünk, majd átváltunk a felépített benzinkútra és buszra, ahol a kirándulást játszásként el. Majd a kertben folytatják a játékot. Ugyan nincs olyan sok helyszín, de mégis mindegyik jelenet eseménydús. Ebben a könyvben több szöveg található, de a mese főbb részeit illusztrálva is láthatjuk. Tetszik, hogy nem az egész történet van illusztrálva, hanem csak olyan részek, mint például, amikor a buszt tankolják, vagy amikor Akác duzzog. Szerintem ezek tökéletesek arra, hogy elindítsák a gyerekek képzeletét. A szövege bohókás, vicces, ugyanakkor egyszerű, érthető. Nagyon sok olyan elem van benne, ami a hétköznapi életből ismerős helyzeteket mutatja be, például, hogy utazás közben szomjasak, éhesek, vagy végre kell menniük a szereplőknek. Humorosan be tudja mutatni a mindennapi problémákat.

3.3.3. Se pipogya, se nyámszörny

Ez a mese arról szól, hogy a lakóparkban négy kisállat vonatosat játszik, majd pedig elmennek csónakázni a tiltás ellenére a lakóparkon kívül eső patakba, még hozzá egy malterosládában. A közlekedés témakörhöz nagyon is jól illik ez a mese, mert elsősorban bemutatja egy vasútállomás életét és az ott dolgozókat. Többek között a vonatvezetőt, állomásfőnököt, kalauzt és egy olyan embert, aki mindenfélét árul, rácsálnivalót, innivalót, újságot. Ahogy mondtam, négy szereplője van a történetnek, Akác, aki az állomásfőnököt játssza el, Kőrös, aki a kalauzt, Juhar, aki a vonatvezetőt, és Cser, aki ekkor újnak számít, és a fent említett eladót játssza el. Különösen vonzóvá teszi ezt az epizódot az óvodai bemutatás során, hogy Akác érthető módon elmagyarázza a többieknek, mit is csinál az állomásfőnök, és így a gyerekek is könnyen megértik. Csizmadia Biztibácsi is megjelenik a mese végén, de csak említés szintjén, hogy megdorgálja őket, amiért olyan helyre mentek, ahova nem szabad. Tulajdonképpen az egész történet csak két színhelyen játszódik, a park terén és a folyón, de a szereplők a képzeletük segítségével megjelenítik a vonatot és az állomást is. Az illusztráció a fent említett mesékéhez hasonló, de azt is lerajzolták, amit csak elképzelnek az állatok. A mesének vannak olyan részei is, amelyekkel nem értek egyet. Az egyik ilyen probléma, hogy a felnőttek körében használatos szavakat is használ, mint például a sör. Azt nem mondom, hogy nem ismerik a gyerekek ezt a szót vagy nem hallják gyakran, de úgy gondolom, hogy egy mesében nincs helye, különösen, ha óvodában szeretnénk felhasználni. A másik számomra problémás szöveghely egy hasonlat, hogy „az autóknak annyi esélye sincs a vonat alatt, mint mazsolának az elefánt lába alatt”. A gyerekek nem feltétlenül értik ezt meg és ez

rendben is van, de amikor ezt elmagyarázzuk, akkor lehet, hogy mély nyomot hagyunk a gyerekekben és nem biztos, hogy jó értelemben. Nem is feltétlenül a mi hibánk, hogy el kell magyarázni, de az is lehet, hogy rossz emlékek fűzik ehhez valamelyik gyereket, vagy megijedhetnek. Ha belegondolunk, manapság rengeteg ilyen baleset történik, gyakran lehet hallani a tévében, rádióban, vagy olvasni az újságban. Ez egy elég komoly probléma és nem mesébe való még akkor sem, ha ilyen formában írja le az író.

3.3.4. Se pipogya, se nyámnyilak című epizód óvodai felhasználása

A fent említett meséről tervezetet is készítettem, ugyanis a 8 hetes óvodai gyakorlatom során mesebemutató foglalkozást tartottam ebből a mese epizódból. Az alábbiakban a mesefoglalkozásról készült tervezetet és az önreflexiót mellékelem. Illetve az óvoda és a csoport bemutatását az önreflexió elejére illesztettem be. Ezekben olvashatóak a fejlesztési területek, illetve hogy milyen módon sikerült a foglalkozást megvalósítani.

Tevékenység helyszíne	Hétféldes óvoda 8146 Jenő, Andrassy u. 3.
Tevékenység időpontja	2024. 02. 26.
Foglalkozást vezető óvodapedagógus Dajka	Horváth Emese XY
Csoport létszáma	19 fő
Korcsoport	Vegyes életkorú csoport
Tevékenység szervezeti kerete	kezdemenyezett, komplex
Tevékenység munkaformája	csoportos, mikro csoportos, egyéni
Tevékenység típusa	Mese-vers tevékenység
Tevékenység előzménye	Beszélgetések, tapasztalatok szerzése a közlekedésről és a közlekedési eszközökről. Tanulmányi séta Vizuális tevékenységek a témában
Tevékenység tartalma	Mese: Lackfi János: Dombontúli mesék: Se pipogya, se nyámnyilak
Tevékenység nevelés-oktatási fejlesztési fő célja	Figyelmes mesehallgatás, belső képalkotási képesség fejlesztése, verbális képesség fejlesztése, emlékezet, képzelet fejlesztése,

	figyelem, szociális képességek fejlesztése: -kooperáció, kommunikáció
Tevékenység feladata	Nyugodt légkör biztosítása a mese figyelmes meghallgatásához, fantázia, kreativitás fejlesztése. Megfigyelő képesség, emlékezet fejlesztése Szókincsbővítés Taktilis érzékelés fejlesztése
Módszerek	Bemutatás, beszélgetés, plüss állat megkeresése beszélgetés a meséről és a szereplőkről, játék a kis egérrel (körbeadás)

Tervezet kidolgozása

Előzetes szervezési feladatok

Eszközök előkészítése

- mesekönyv
- plüssfigura

Az eszközök megfelelő elhelyezésével biztosítom a folyamatosságot. A foglalkozás előtt egy csoportosító játékot játszottunk, melyben a járműveket kell párosítani oda, ahol közlekednek, földön, vízen, levegőben és még a munkagépeknek is csináltam külön csoportot. Megbeszéltük a gyerekekkel, hogy milyen járműveket ismernek, és amiket nem ismernek, azokat hol mire használják. Ez felkeltette az érdeklődésüket a mese iránt.

Kezdeményezés folyamata

Mesébe hívó: A plüss figura elrejtése (óvodapedagógus), megtalálása (gyerekek). Plüss figura bemutatása (ha még nem ismerik), ki ő, honnan jött, miért jött. Figyeljetek hoztam valakit, aki veletek együtt szívesen meghallgatná a mesét, de elbújt és most nem találom. Segítetek megkeresni?	Irodalmi élmény iránt való érdeklődés felkeltése. Megfelelő motivációs szint kialakítása. Mese hallgatás nyugodt légkörének kialakítása.
Nagyon ügyes vagy XY hogy megtaláltad, tapsoljuk meg. Bemutatom nektek Csert, a	Egymásra figyelés, önzetlenség-

kisegeret, ő azért van itt, hogy meghallgassa a mesét és játsszon veletek egy jót. Na, most hogy Cser előkerült hoztam is egy mesét, amibe talán még ő is felbukkan, hallgassátok figyelmesen! A mai mesénk: Lackfi János: Dombontúli mesék: Se pipogyák, se nyámnyilák (Lackfi János: Dombontúli mesék: Se pipogyák, se nyámnyilák, Kossuth Kiadó 2017) Cser barátai is felbukkanak a mesében, figyeljétek meg kik lehetnek ők és mit csinálnak a mesében.	érzelminevelés Metakommunikációs eszköz a figyelem fenntartására Mese élményszerű előadásával irodalmi élmény nyújtása. Motiváció, érdeklődés fenntartása. Figyelem, emlékezet fejlesztése. Beleélő képesség fejlesztése Érzelmi kötődés kialakítása
--	--

Szabad játék, párhuzamos tevékenység:

Vasút, autópálya építés

Asztali játékok: kirakós, jármű párosítása a helyéhez (kicsiknek)

Járművek helyhez párosítása (vízi, légi, szárazföldi és munkagépek)

Szabadjáték során megfelelő hely, idő, eszköz biztosítása.

A Mese-vers tevékenységhez kapcsolódó területek, létrejövő részképességek fejlesztése.

Értelmi nevelés: Emlékezet, figyelem tartósságának, taktilis percepciók fejlesztése. Új ismeretek rögződése (állomásfőnök, kalauz, vonatvezető stb.)

Anyanyelvi nevelés: Nyelvi-képi ismeretek, tapasztalatok összekapcsolása. Törekedjenek arra, hogy az elhangzottak szerint cselekedjenek, tevékenykedjenek. Ismerjék meg a beszéd szabályozó szerepét.

Közösségi, erkölcsi nevelés: Kisebb konfliktusokat próbáljanak megoldani. Értékeljék egymás viselkedésében a pozitívumokat. Önbizalom fejlesztése, pozitív megerősítés. Meghallgassák egymást, egymás ötleteit is elfogadják, mindenkinek legyen esélye kipróbálni az adott játék szerepeit.

Érzelmi nevelés: Közös tevékenység örömeinek megtapasztalása. Örüljenek egymás sikerének. Meghallgassák egymást, egymás ötleteit elfogadják.

3.3.5. Reflexió

Az óvoda, ahol voltam, egy falusi óvoda, Jenő községben található és a Hétmérföldes óvoda nevet viseli. Az óvodában két csoport működik, a Méhecske és Süni csoport, én az utóbbiban végeztem a gyakorlatomat. A csoportban, amiben tevékenykedtem, vegyes életkorú gyermekek vannak, összesen 20-an. Két SNI-s gyermek van itt, az egyikőjük beszoktatós kiscsoportos, a foglalkozások alatt vele külön játéktevékenységet folytatnak a pedagógusok. A másik nagycsoportos, ő már be tud csatlakozni a foglalkozásokba, de nem mindig szeretne részt venni a tevékenységekben. Ilyenkor rá szokták hagyni a döntését, mert hamar agresszívvé válik. Javarészt átlagosnak mondható a csoport és könnyű velük dolgozni, mivel szívesen részt vesznek mindenben, kifejezetten érdeklődők. Mivel a 3. hét témája a közlekedés volt így könnyedén be tudtam építeni a témahétbe. Magáról a foglalkozásról írtam egy reflexiót, amelyben minden tapasztalatomat leírtam a foglalkozásról.

2024. 02. 26-án bemutattam Lackfi János Dombontúli mese sorozatának egyik meséjét, amely a Se pipogya, se nyámnylák címet viseli. A heti téma a közlekedés volt. A mesekönyvhöz, amiből olvastam van egérke plüss figurám melyet a mese elkezdése előtt elrejtettem és azt a gyerekeknek meg kellett keresnie, elmondtam nekik, hogy velem jött egy kis barátom, aki elbújt a csoportban. Ez felkeltette a gyerekek érdeklődését. Aki megtalálta azt mindenki megtapsolta és ő kapcsolhatta be a mese lámpát. Majd bemutattam nekik az egérkét, aki a Cser nevet viseli, és megkértem a gyerekeket, hogy figyelmesen hallgassák végig a mesét, mert Cser barátai is felbukkannak. Ezután elolvastam a mesét, a hangsúlyozással, hangszínnel és a különböző szereplők különböző hangon való megjelenítésével próbáltam játszani, így szívesebbé tenni az elő adást. A benyomásom az volt, hogy a kiscsoportosok hamar elvesztették az érdeklődésüket, mert a mese túl hosszú volt nekik. De már a nagyobbak is mozgolódtak a végére. A mese elolvasása után megbeszéltük, hogy kik jelentek meg a mesében: Milyen állatok (elefánt, teknős, zsiráf, egér), Mi a nevük (Akác, Kőris, Juhar, Cser). Azt is megbeszéltük, hogy mit játszottak, a mese vonatozással indult, amiben valamelyik állatka állomásfőnököt játszott, volt, aki masinisztát, és volt, aki kalauzt, egy valaki pedig újságot, buborékos üdítőt és rágsálni valót árult. Azt is megbeszéltük, hogy mit jelent az állomásfőnök, habár a mesében elhangzott, hogy ő irányítja az induló vonatokat és figyeli a fel és leszálló utasokat az állomáson. Én mégis jobbnak tartottam, hogy részletesebben is

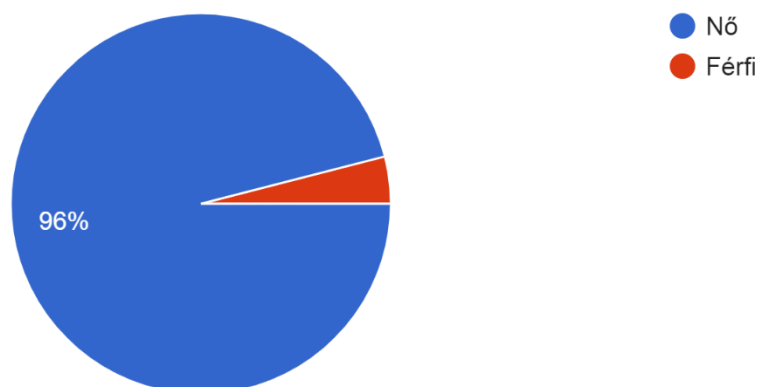
megbeszéljük a fontos szereplő mesebeli szerepét. Aztán körbeadtuk a kisegeret és mindenki megmondta, milyen járművet ismer és melyik a kedvenc járművük. A mesében voltak olyan szavak és kifejezések, mint például a sör, és „annyi esélye van az autóknak a vonat alatt, mint mazsolának az elefánt lába alatt” amik nem illenek a gyermekmesékbe, mint a fentebb említett kifejezés. Továbbá az író túl sok mindent akar közölni egy részen belül, például amikor az egyik kisállat magyarázta a többieknek mi is az az állomásfőnök, mindeközben egyszerre játszott a barátainak, ami így együtt sok volt és a gyerekek sem igazán tudták követni mindig. Úgy láttam, hogy különösen a kis- és középső csoportos gyermekeket nem kötötte le végig a mese, leginkább a fent említett dolgok miatt. A végén, amikor a mesével kapcsolatban tettem fel kérdéseket a gyermekeknek nem igazán tudtak válaszolni, mert túl sok minden történt a mesében. Véleményem szerint vegyes korosztályú csoportban nem tudtam a mese üzeneteit ideális módon közvetíteni. Lackfi János meseepizódjait elsősorban a nagycsoportos korosztálynak, valamint 7-8 éves kor körül és felette ajánlanám, alsós korosztálynak. A mese bemutatása során más módszereket is használnék, ha legközelebb újra bevinném a művet egy óvodás csoportba. Valószínűleg a mese vizuális megjelenítése – akár egy papírszínház feldolgozás – sokat segítene az összetettebb jelenetek értelmezésében.

4. A kortárs mesék az óvodában című kérdőív elemzése

Ebben a fejezetben szeretném bemutatni a Kortárs mesék az óvodában címmel közzétett kérdőívem eredményeit és értékelését. Amikor még azon gondolkodtam, hogy Lackfi János melyik meséit fogom elemezni, akkor eszembe jutott, hogy mivel ő a modern írók csapatát erősíti, fontos lenne megtudni, vajon milyen szinten lehet népszerű az olvasók, illetve gyerekek körében. A gyerekekre gondolva, mivel mesesorozatról van szó, eszembe jutott, hogy eddigi tapasztalataim szerint az óvodákban még mindig inkább a klasszikus meséket, magyar népmeséket, legfeljebb Csukás Istvánt és néhány XX. századi szerzőtársának alkotásait mutatják be a pedagógusok a mesefoglalkozások során. Így a kérdőívem célja annak kiderítése volt, hogy a fent említett mesék közül melyiket használják inkább. Ahogy napról napra gyűltek a válaszok, egyre sokszínűbbek is lettek és azt vettem észre, hogy többen írtak modern meseírókat és meséket is. A sok gyermekeknek szóló mű között találtam olyat is, amit valószínűleg én magam is felhasználok majd óvodapedagógusi pályafutásom során. A kérdések megadásakor arra törekedtem, hogy minél érthetőbbek legyenek és egyszerű legyen megválaszolni őket. A kérdőívben feleletválasztós, illetve kifejtős kérdések is szerepelnek. Összesen 11 kérdést tettem fel, és úgy érzem, ezek válaszainak mennyisége megfelelő kutatásom céljának eléréséhez. Összesen 50 ember töltötte ki a kérdőívet, aminek nagyon örülök, mert így sokan segítették a kutatásomat. A kérdések a következők voltak:

1. A kitöltő neme:

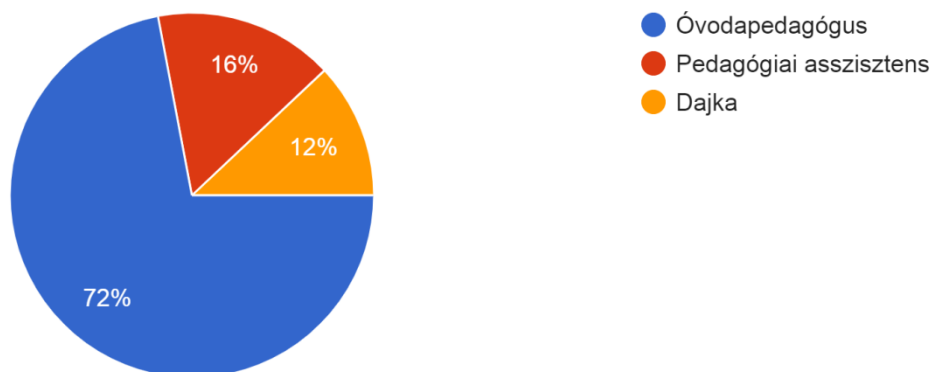
Ehhez a kérdéshez kettő nemet adtam meg, nő vagy férfi. Ezen a pályán általában véve inkább a nők vannak többségben. Egyelőre ritkán fordulnak elő férfi óvodapedagógusok a pályán. Én nem reménykedtem benne, hogy férfiak is kitöltik, de hajtott a kíváncsiságom, hogy vajon mégis kitölti-e férfi pedagógus. 50-ből 48 női kitöltő és legnagyobb meglepetésemre 2 férfi kitöltő is akadt.

1. ábra Az 1. kérdésre adott válaszok összesítése

2. A kitöltők munkaköre:

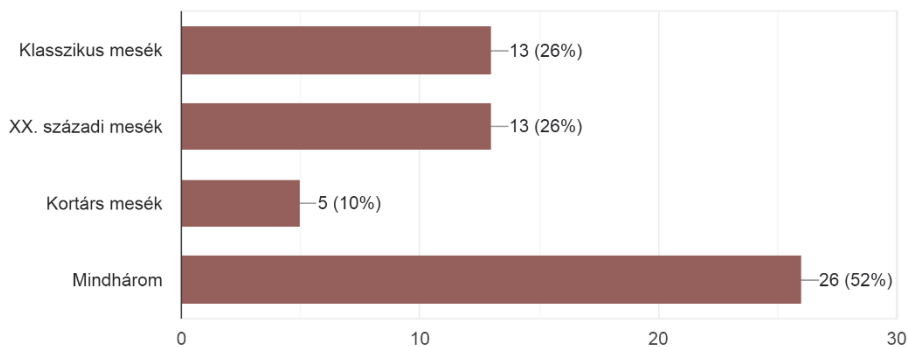
Első körben arra gondoltam, hogy csak óvodapedagógusokat fogok megkérdezni, mivel az óvodában általában ők mesélnek a gyerekeknek. Majd arra gondoltam, hogy a dajkáknak és a pedagógiai asszisztenseknek is lehet betekintése abba, hogy az adott pedagógus milyen műveket használ, így őket is megkérdeztem. A kérdőívet 36 óvodapedagógus, 6 dajka és 8 pedagógiai asszisztens töltötte ki.

2. ábra A 2. kérdésre adott válaszok összesítése

3. Ön inkább a klasszikus meséket, a XX. századi meséket (pl: Csukás István meséi) kedveli, vagy a kortárs meséket (pl: Lackfi János meséi)? (Több választ is be lehet jelölni):

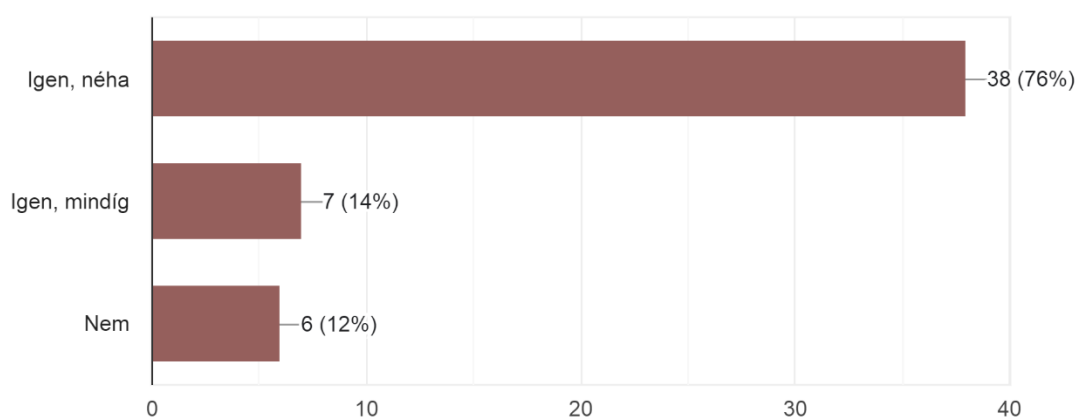
Ezzel a kérdéssel már a dolgozat fő témájához kapcsolódó tartalmi kérdést tettem fel. Ez a kérdés meghozhatja a kedvet, felkeltheti az érdeklődést a további kérdések kitöltéséhez is. Itt négy válaszlehetőséget tettem be A klasszikus meséket 13-an választották, a XX. századi meséket szintén 13-an. A kortárs meséket választották a legkevesebben, csak 5-en. Végül pedig volt egy olyan opció, hogy mindhárom mesetípust ki lehetett választani, ezt választották a legtöbben, 26-an. Ebből azt tudom leszűrni, hogy inkább vegyesen használják a különböző korszakok meséit, mintsem csak egy fajtát. A válaszokból egyértelműen kiderül, hogy a kortárs meséket nagyságrenddel kevesebben mutatják be az óvodás csoportokban.

3. ábra A 3. kérdésre adott válaszok összesítése

4. Szokott kortárs meséket mesélni az óvodában?

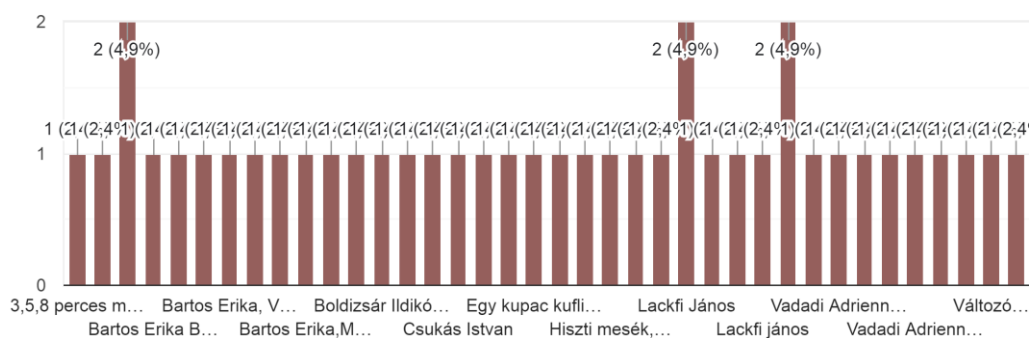
Itt már konkrétan a kérdéses műre kérdeztem rá. A kérdésben nem csak azt adtam, meg hogy igen és nem, hanem azt is hogy igen de néha csak vagy igen mindig. A válaszok alapján lehetséges, hogy nem minden alkalommal, de használják, előfordul kortárs mese is az óvodai foglalkozások repertoárjában. Az igen, néha válasz kapta a legtöbb szavazatot, konkrétan 38-at. Az igen, mindig válasz 7 jelölést kapott. A nem pedig eggyel kevesebbet, 6-ot. Az óvodapedagógusok nagy többségben néha használnak kortárs meséket, így arra tudok következtetni, hogy azért van ilyen is a mese repertoárjukban.

4. ábra A 4. kérdésre adott válaszok összesítése

5. Milyen meséket, illetve kiktől szokott mesélni?

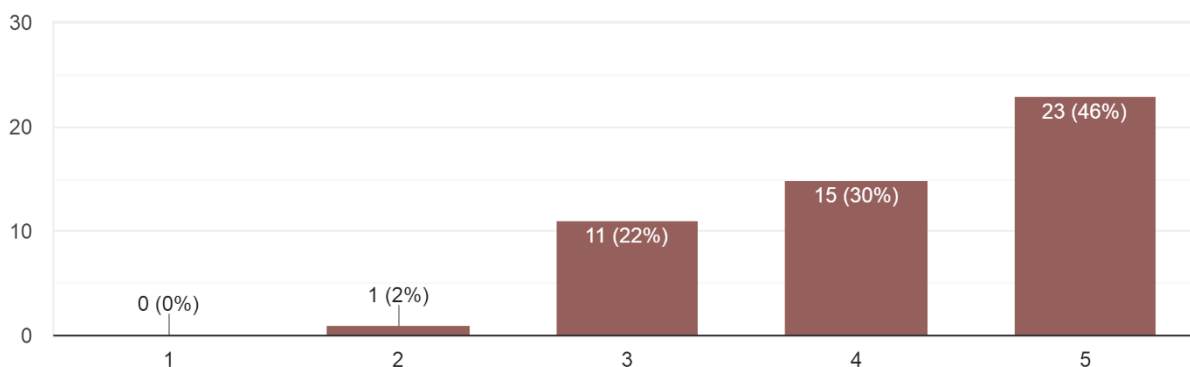
A fenti kérdések feleletválasztósak voltak, ez pedig kifejtős. Egészen sok választ kaptam. Sokan írták Bartos Erikát, Lackfi János is előkerült, illetve Vadadi Adrienn is többen írták. Bartos Erika írónőről én is hallottam az Anna, Peti, Gergő illetve Bogyó és Babóca című meséi révén, az utóbbit még a csecsemőknek is szokták ajánlani. Berg Judit, Fésűs Éva, Boldizsár Ildikó, Kádár Annamária, Marék Veronika és Varró Dániel is többször meg lett említve. Úgy látom ezek a népszerűbb meseírók, akiket szívesen használnak. De az az érdekes hogy Csukás Istvánt, Lázár Ervint és Janikovszky Évát is ide sorolják, habár őket inkább a klasszikus meseírókhoz szokták felsorolni.

5. ábra Az 5. kérdésre adott válaszok összesítése

6. Véleménye szerint mennyire kedvelik a gyerekek a kortárs meséket?

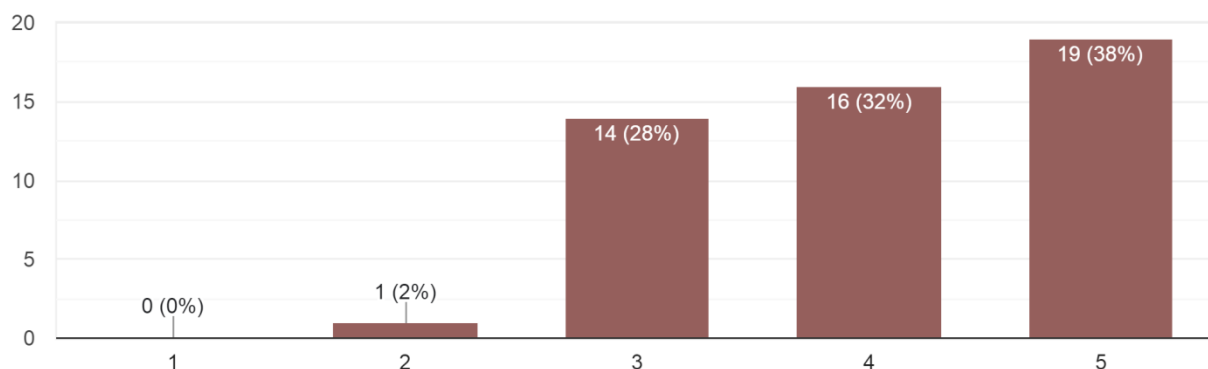
Ebben a kérdésben egy 1-től 5-ig terjedő skálán kellett bejelölni, hogy a kitöltő szerint milyen szinten kedvelik az adott mesetípust a gyerekek. Az egyáltalán nem és a nagyon volt a két végpont. Az egyáltalán nem, vagyis az 1-est senki sem jelölte be, ezt örömmel láttam, mert ezek szerint azért ilyen nem fordul elő az óvodákban. A 2-est egy valaki választotta csak, a 3-ast pedig 11-en választották, ez amolyan középút, tehát szeretik is, meg nem is, nem igazán lehet eldönteni. A 4-est 15-en, az 5-öst pedig 23-an, a legtöbben választották, ami azt jelenti számomra, hogy sok gyerek kedveli a modern meséket is.

6. ábra A 6. kérdésre adott válaszok összesítése

7. Tapasztalata szerint mennyire vannak fejlesztő hatással a kortárs mesék a gyerekekre?

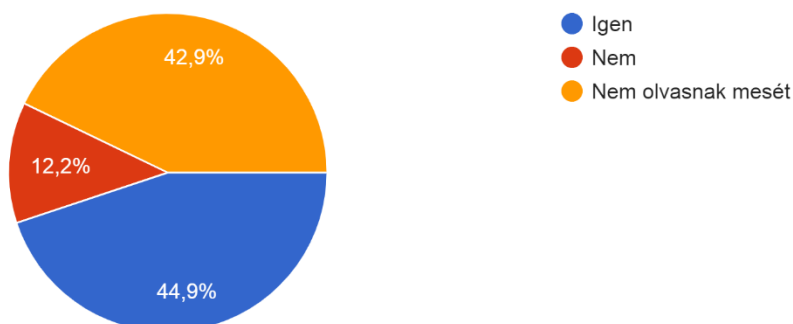
Ez szintén egy skálán bejelölős kérdés volt, szintén 1-5 ig. Az 1-et itt sem választották, tehát olyan nincs szerencsére, hogy ne lenne fejlesztő hatással a gyerekekre a kortárs mese. A 2-t szintén csak egy ember választotta. A 3-at 14-en, a 4-et 16-an, az 5-töt pedig 19-en, szintén a legmagasabb százalékot elérve ezzel. Én ebből arra tudok következtetni, hogy a mai modern meseírók is törekednek arra, még ha nem is szándékosan, hogy a meséik fejlesztő hatással legyenek a gyerekekre.

7. ábra A 7. kérdésre adott válaszok összesítése

8. Tapasztalata szerint a szülők még olvasnak klasszikus meséket a gyerekeiknek, vagy inkább a kortárs meséket részesítik előnyben?

Arra is kíváncsi voltam, hogy az óvodapedagógusok hogyan látják a szülők meseolvasási szokásait. Itt a válaszok az „igen, nem és nem olvasnak mesét” voltak. Eredetileg csak két válaszlehetőséget terveztem, de aztán eszembe jutott, hogy a mai szülők sajnos sok esetben nem olvasnak mesét a gyerekeiknek, így aztán ezt a válaszlehetőséget is beletettem a kérdőívbe. Erre csak 49 válasz érkezett, de ez éppen elég a kutatásomhoz. Az „igen” és a „nem olvasnak” válaszok majdhogynem ugyanannyi lett. Az előbbi 22-en jelölték be, míg az utóbbit 21-en. A „nem” lett a legkevesebb, ezt csak 6-an választották. Tehát a megkérdezettek 12,2 %-a egyáltalán nem olvas mesét óvodás korú gyermekének.

8. ábra: A 8. kérdésre adott válaszok összesítése

9. Milyen kortárs meséket ajánlana óvodai felhasználásra?

Ez a kérdés kicsit hasonlít az 5. kérdésre, de itt inkább olyan műveket kértem leírni, amelyeket később az óvodában is fel lehet használni a mesefoglalkozásokon. Itt is rengeteg ajánlás érkezett. Bartos Erika és Vadadi Adrienn itt is előkerült, jó néhányan írták ezt a két írónőt, illetve műveiket. De többen írták Marék Veronika Boribon meséit és a Dániel András Kuflik című meséit is, ezeket viszonylag jól ismerem, így tudom, hogy irodalmi értéküket tekintve is fontos művekről van szó.

A titoktündér	Sárkányovi, Lengemesék, Vackor, Süsü
Nem ismerek sok félét, de a Boribon könyv sorozatot szeretik	Janikovszky Éva: Ha hiszed, hanem, Ha én felnőtt volnék
Vázsonyi Endre: Rémusz bácsi meséi	Boavó és babóca. Boribon mesék.
Anna, Peti és Gergő	Mindig a csoportomhoz választok mesét,a gyerekekre szabva. Ebben nem nagyon tudom általánosítani,de Bartos Erika meséit példa legtöbb gyerek nagyon szereti.
Berg Judit Rumini kötetait jó szívvel ajánlom. Bartos Erika könyvei inkább a kisebbek számára lehet szórakoztató, de tőle is szoktunk olvasni, illetve Gyárfás Endrétől is.	
Amelyek tanulságosak, magukra ismernek bennük a gyerekek, viccesek.	
Benedek Elek	
Érzelmi intelligencia fejlesztő meséket,pl. Kádár Annamáriától	
Vadadi Adrienn(Leszel a ...sorozat; Dániel András (Kuflik); Finy Petra(Mesélj nekem!); Bartos Erika APG, BésB, verseskötetek);,	
Fésűs Éva és Csukás István műveit	
A mai, gyerekekről szóló mesék nagyon jó kapaszkodók a gyerekek számára a konfliktusok, belső feszültségek, napi történések kezelésében.	
Kádár Annamária meséi, nagyon jó érzékenyítő mesék	
Nagy érzelem könyvek	Vidám mesék: Nyomás a suliba

9. ábra: A 9. kérdésre adott válaszok

10. Van-e olyan kortárs meseíró, akit szívesen ajánlana otthoni meseolvasásra?

Lényegében ez is hasonlít az 5. és 9. kérdésre. Itt inkább arra összpontosít a kérdés, hogy a válaszolónak melyik mese áll a szívéhez közel, mert azt fogja ajánlani. Ugyanazok a válaszok érkeztek, mint az imént említett két kérdésre.

11. Egyéb hozzászólás a témához:

Ezt a kérdést azért tettem bele a kérdőívbe, hogy ha van még valamilyen gondolata a kitöltőknek a témával kapcsolatban, amit nem tudtak megosztani a fentebbi kérdésekben, akkor most itt leírhatják. Nem igazán számítottam rá, hogy erre a kérdésre fognak válaszolni, ezért ez nem is volt kötelező kérdés. De legnagyobb meglepetésemre 17-en mégis írtak, ráadásul igazán érdekes gondolatokat.

A kortárs meséknek nagy tanító, viselkedést formáló hatása van az óvodás korú gyerekekre. Sokat segítenek a jó társas kapcsolatok formálásában, kialakításában. Bátran ajánlom a kollégáknak minden napos használatra. 😊

Nagyon fontos, hogy olyan kortárs meséket meséljünk a gyerekeknek, melyek értéket közvetítenek. Ez a felelősség minket, pedagógusokat terhel.

Sajnos nagyon kevés kisgyermeknek mesélnek otthon, ez a tapasztalatom. Pedig a két vagy többszemélyes kapcsolatban mesélt mese személyiségfejlesztő hatása óriási. Este is inkább infokommunikációs eszközök nézése közben alszanak el a gyerekek..

Egyre kevesebb szülő olvas mesét, klasszikus mesét alig-alig. Nehezebb a nyelvvezete és a sok digitalizált mese nézés miatt a mesei fordulatokat nem tudják elképzelni.

Szükséges az ismereteimet ezen a területen elmélyíteni!

A mese nagyon jó a gyerekeknek, mindenki olvasson mesét a gyerekeinek.

Sajnálatos módon a szülők nem olvasnak már mesét a gyerekeiknek, pedig nagyon sokat tudna segíteni a nevelésben és a tanulásban egyaránt

Szerintem ha találunk egy jó mesét amit szívesen mutatunk be a gyerekeknek akkor az mindegy, hogy kortárs vagy klasszikus. A lényeg, hogy a gyerekeknek irodalmi élményt nyújtunk.

Sajnos otthon nem mesélnek a szülők

Érdekesnek találom ezeket a meséket.

Naponta meséljünk!

Szerintem minnél szélesebb egy óvoda mese repertoárja annál többet tud vele tanítani az ember, és minden téma körhöz tud találni valami odaillo mesét

A kortárs mesék is sokat segítenek a gyerekeknek.

10. ábra: A 11. kérdésre adott válaszok

Úgy gondolom, a kutatásom elérte a célját, mert megtudtam, hogy az óvodákban modern és klasszikus meséket egyaránt olvasnak, és a kifejtős kérdésekben kapott válaszok segítséget nyújtanak nekem a jövőbeni meseválasztásban. Az ajánlott mesékkal kapcsolatban néhány olyan segítő gondolatot is kaptam, melyekben a kitöltők elmondják, hogy melyik mese mit fejleszt, megnevezve a fejlesztendő területeket is (például érzelmi nevelés). A gyermekirodalom segít egy kisgyerekeknek értelmezni, hogy mit jelent embernek lenni, és segítsen nekik megérteni az őket körülvevő világot. (VisikoKnox-Johnson, 2016: 78) Úgy látom, még van remény arra, hogy a szülők több és változatos témájú és stílusú mesét olvassanak otthon a gyerekeiknek. Úgy érzem, van arra esély, hogy az ajánlott művek közül fogok én is felhasználni jó néhányat, az általam ismert meséken kívül is. Az egyik legismertebb és legmaradandóbb műfaj, a tündérmesék (Swann Jones, 2002: 1). De ahogyan azt a kérdőívben tapasztaltam, nem a tündérmesék kerültek előtérbe, jóval inkább az állatos mesék, a modern mesék között pedig nem igazán találkozunk tündérmesékkal. Bár azért én láttam már modernebb meséket, amik még a tündérmesék kategóriába is tartoznak.

5. Összegzés

Kutatásom során, úgy érzem, sok fontos dolgot megtudtam a mesék világáról, hogy miért is hasznosak a gyerekek számára. A kérdőívből az is kiderült számomra, hogy a szülők mennyire elhanyagolják a mindennapos mesélést, és ez által mennyi lehetőséget vesznek el gyermekeik megfelelő fejlődése lehetőségéből, és nem mindig ismerik fel, hogy a megfelelő nevelés szempontjából is nagyon fontos. A közös mesekönyv olvasás fontos szerepet játszik az olvasási motivációk elősegítésében. Amikor a szocio-emocionális légkör pozitív, a gyerekek jobban érdeklődnek az olvasás iránt, és nagyobb valószínűséggel tekintik azt élvezetesnek. (Baker – Scher – Mackler 1997: 69). Nagyon örülök annak, hogy egy mesekönyv sorozatot választottam elemzésre, mert így megismertem olyan meséket is, amelyekkel eddig nem találkoztam, és vannak köztük olyanok is, amelyeket valószínűleg a jövőben is felhasználok majd. Szerencsésnek érzem azt is, hogy hangos könyv is készült a kötetekből és ez által ennek a felhasználási lehetőségeivel is megismerkedhettem. Szerintem a hangos könyv egy választható új módja a „mesemondásnak”, mert otthon is könnyen elővehető. A gyermek közben tud játszani és szükség esetén egy kicsit helyettesíti a szülőt. A hangos könyv természetesen teljesen nem helyettesítheti azt, ha mi magunk mondunk vagy olvasunk mesét, mert ahány ember, annyi hangszín és stílus, ezáltal többféleképpen előadható egy karakter. Lackfi Jánost korábban nem ismertem, de egy interjú során sok érdekes dolgot megtudtam róla és azt kell, hogy mondjam, igencsak izgalmas és mozgalmas élete van, továbbá az alkotásmódja és írói világa is felkeltette az érdeklődésemet. Az íróval készült interjú engem is megfogott. A Dombontúli mesék között is van olyan, ami kifejezetten tetszik, de olyan is, ami nem igazán nyerte el a tetszésem, de ez nem azt jelenti, hogy nem viszem majd be óvodai foglalkozáshoz. Attól, hogy hozzám nem áll közel egy-egy epizód, lehet, hogy tetszik a gyerekeknek. Összeségében úgy érzem, számomra hasznos volt ennek a mesesorozatnak a megismerése, illetve a kérdőíves kutatás is sok tanulsággal szolgált. A kérdőívből megtudtam, amit szerettem volna és olyan gondolatokat is írtak bele a pedagógusok, amelyeket hasznosnak vélek, ha majd később mesét kell választanom, és még az is lehet, hogy hangos könyvet is fogok mutatni a gyerekeknek.

6. Felhasznált irodalom

1. Nagy Gábor A zakatoló versírógép, avagy töprengés a Lackfi-jelenségen In: Hitel. 2018 augusztus. https://www.hitelfolyoirat.hu/sites/default/files/pdf/16-nagy_0.pdf (2024. 04. 13)
2. Gombos Péter
A 19. századi magyar mesegyűjtők és az irodalmi népmese, A népmese és műmese alapvető kérdéseiről In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2017. November, 26. évfolyam 11. szám.
3. Suller Ildikó Trendi-e a népmese In: Kemlib 2021. Augusztus – Október 11. évfolyam 4. összevont szám
4. Boldizsár Ildikó Varázslás és fogyókúra
1997 József Attila kör, Kijárat, 2003 Didakt
5. Gajdóné Gődény Andrea, Koósné Sinkó Judit, Merényi Hajnalka, Irodalmi mese, papírszínház, drámapedagógia. Lázár Ervin: A Kék meg a Sárga In: Módszertani Közlemények 2022 – 62. évfolyam 2. szám 34. oldal
6. Petres Csizmadia Gabriella Fejezetek a gyermek- és ifjúsági irodalomból Oktatási segédlet, Nitra – Nyitra 2015, 12. oldal
7. Kusper Judit „állati” versek a gyermekirodalomban Tóth Krisztina: Állatságok
8. In: Tanulmányok az irodalomtudomány köréből. Szerk. Kusper Judit. (Az Eszterházy Károly Egyetem Tudományos Közleményei). Eger, 2019. 143-146. oldal. https://publikacio.uni-eszterhazy.hu/4545/1/Acta_LITTERARUM%28irodalom%29_2019_online.pdf (2024. 04. 15.)
9. Patkóné Bátor Erzsébet, (1995). Bábozás In: Iskolakultúra 5. évfolyam 10. szám 59. oldal
10. Janikovszky Rebeka, Varró Dániel és Lackfi János műveinek hatása az óvodás korú gyermek világképére II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász 2023, 13. oldal
11. Jenei Teréz Segítő könyvek a kortárs magyar gyermekirodalomban, Magiszter XVII. évfolyam. 2. szám. 2019. 67. oldal (2024. 04. 12.)

12. Lackfi János: Az írás mindig reflexió arra, hogy élek. In: kultúra. hu. 2024. február 6.
<http://ki2.oszk.hu/3k/19972006/valcikkek/valcikkek9801/komaromi.htmljanossal/?fbclid=IwAR1oeYc4LQf6yjXDNKhZcC3g422dXe04O43Zwzoy4eBSMPJHZ1TLwzVL40> (2024. 04. 18)
13. Boldizsár Ildikó Shamanic Elements in Hungarian Folk Tales – An Excerpt from Fairy Tale Therapy, BL Nonprofit Kft 1. oldal
14. Peter Hunt International Companion Encyclopedia of Children's Literature Routledge, 2004 page 10
15. Leilani VisikoKnox-Johnson: The Positive Impacts of Fairy Tales for Children. University of Hawai‘i at Hilo HOHONU 2016 Vol. 14. Page 78
16. Steven Swann Jones The Fairy Tale: The Magic Mirror of the Imagination, Routledge 2002, Page 1
17. Linda Baker, Deborah Scher, Kirsten Mackler Home and family influences on motivations for reading Educational Psychologist Volume 32, 1997, Page 69
18. Simon Krisztina Kamishibai, avagy a papírszínház újra meghódítja a világot In: Studia Litteraria Évf. 58, szám 1-2 2019 347. oldal
19. Szinger Veronika Mese az óvodában In: Fordulópont 2008, 64.-65. oldal
20. Pfeifer Nóra Az óvodás korú gyermekek olvasóvá nevelése Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar, 2018 6. oldal

7. Ábra és illusztráció jegyzék

Ábrák:

1. ábra Az 1. kérdésre adott válaszok összesítése	26
2. ábra A 2. kérdésre adott válaszok összesítése	27
3. ábra A 3. kérdésre adott válaszok összesítése	27
4. ábra A 4. kérdésre adott válaszok összesítése	28
5. ábra Az 5. kérdésre adott válaszok összesítése	28
6. ábra A 6. kérdésre adott válaszok összesítése	29
7. ábra A 7. kérdésre adott válaszok összesítése	29
8. ábra: A 8. kérdésre adott válaszok összesítése	30
9. ábra: A 9. kérdésre adott válaszok.....	31
10. ábra: A 11. kérdésre adott válaszok	32

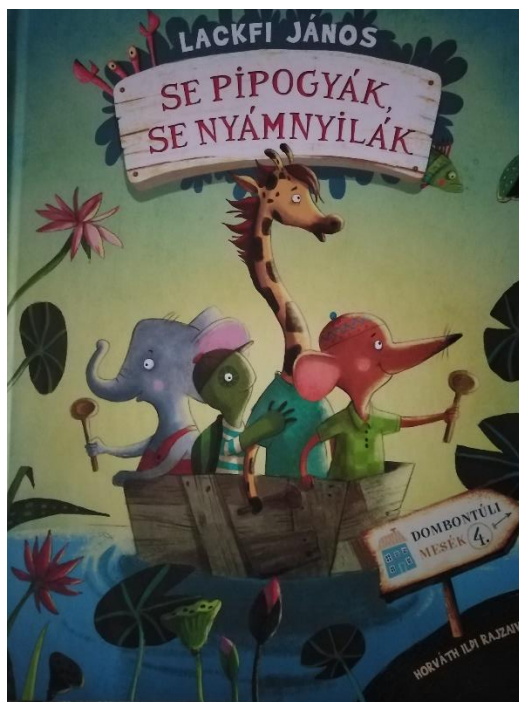
Illusztrációk

1. illusztráció Saját kép	37
2. illusztráció Lackfi János Dombontúli Mesék című könyvborítója	37
3. illusztráció Lackfi János Dombontúli Mesék című könyvből részlet	37

8. Illusztrációk

1. illusztráció Saját kép

2. illusztráció Lackfi János Dombontúli Mesék című könyvborítója

3. illusztráció Lackfi János Dombontúli Mesék című könyvből részlet

9. Mellékletek

9.1. 1. számú melléklet

2024. 04. 20. 17:18

Kortárs mesék az óvodában

Kortárs mesék az óvodában

Kedves kitöltő!

Horváth

Emese vagyok, a MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézetének III. éves óvodapedagógus hallgatója. Ezt a kérdőívet szakdolgozati kutatás céljából hoztam létre. Kutatásomban arra keresem a választ, hogy az óvodai tematikus tervekben milyen mértékben szerepelnek kortárs mesék (Pl: Lackfi János művei), illetve hogy mely írók meséit használják szívesen. A kérdőív főként óvodapedagógusok felé irányul, de pedagógiai asszisztensek, illetve dajkák is kitölthetik. A kérdőíves felmérés anonim formában történik és 5-10 percet vesz igénybe. A kitöltéseket előre is köszönöm, ezzel jelentős mértékben segítik a szakdolgozati kutatásomat.

h.emese2001@gmail.com [Fiókváltás](#)

Nincs megosztva

*** Kötelező kérdés**

1. Az ön neve: *

Nő

Férfi

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSFYk32brNduXS4rkiicLNCXJ_TcdZXSRRGSi6LGrOw_MeBtQg/viewform

1/4

2. Ön milyen munkakörben dolgozik az óvodában? *

- ☐ Óvodapedagógus
- ☐ Pedagógiai asszisztens
- ☐ Dajka

3. Ön inkább a klasszikus meséket, a XX. századi meséket (pl: Csukás István meséi) kedveli, vagy a kortárs meséket (pl: Lackfi János meséi)? (Több választ is be lehet jelölni) *

- ☐ Klasszikus mesék
- ☐ XX. századi mesék
- ☐ Kortárs mesék
- ☐ Mindhárom

4. Szokott kortárs meséket mesélni az óvodában? *

- ☐ Igen, néha
- ☐ Igen, mindig
- ☐ Nem

5. Az előző kérdésre - ha igen volt a válasz - milyen meséket, illetve kiktől szokott mesélni?

Saját válasz

6.Véleménye szerint mennyire kedvelik a gyerekek a kortárs meséket? *

Egyáltalán nem

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

5 ☐

Nagyon

7. Tapasztalata szerint mennyire vannak fejlesztő hatással a kortárs mesék a gyerekekre? *

Semennyire

1 ☐

2 ☐

3 ☐

4 ☐

5 ☐

Nagyon

8.Tapasztalata szerint a szülők még olvasnak klasszikus meséket a gyerekeiknek, vagy inkább a kortárs meséket részesítik előnyben?

☐ Igen

☐ Nem

☐ Nem olvasnak mesét

9. Milyen kortárs meséket ajánlana óvodai felhasználásra? *

Saját válasz

10. Az előző kérdéshez kapcsolódóan, van-e olyan kortárs meseíró, akit szívesen ajánlana? *

Saját válasz

11. Egyéb hozzászólás a témához:

Saját válasz

Küldés

Űrlap tartalmának törlése

Google Űrlapokon soha ne adjon meg jelszavakat.

Ezt a tartalmat nem a Google hozta létre, és nem is hagyta azt jóvá. [Visszaélés jelentése](#) - [Felhasználási feltételek](#)
- [Adatvédelmi irányelvek](#)

Google Űrlapok

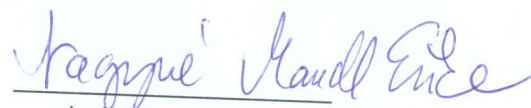
NYILATKOZAT

Horváth Emese (hallgató Neptun azonosítója: VUAMCQ) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Kaposvár, április 27.

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: Horváth Emese
A Hallgató Neptun kódja: VUAMCQ
A dolgozat címe: Lackfi János Meséinek felhasználása óvodai környezetben.
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: MATE KAPOSVÁRI CAMPUS
A konzulens tanszékének a neve: Anyanyelvi és Gyermek kultúra

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumba. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumban.

Kelt: 2024 év 04 hó 21 nap

Horváth Emese
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.
² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.